

Ministrstvo za ljudsko kulturo za povzdigo glasbene umetnosti v Ljubljani

200.000 lir za ojačenje umetniške delavnosti na glasbenem področju

Ministrstvo za ljudsko kulturo je dovolilo Glasbeni Matici in drugim glasbenim zavodom našega mesta podporo 200.000 lir za tekoče leto z namenom, da se ojači umetniška delavnost na področju glasbe.

Gornja vest bo gotovo naša ugoden odmev v naš glasbo ljubcev tavnosti. Velikodušen dar ministrstva za ljudsko kulturo dokazuje resnično velik smisel in razumeva-

nje za kulturne potrebe naše pokrajine. Razveseljivo pa je, da temu razumevanju sledi tudi dejanja v obliki znane podpore k bo resnično omogočila našim glasbenim zavodom čim večji razmah. N. dvoma da je naša glasbena umetnost v Visokem komisariju Eksk. Grazioliju našla odličnega zagovornika in da je njegovemu nesebičnemu prizadevanju pripisati ta velkodušen korak ministrstva za ljudsko kulturo.

padel na neznanca, daš trafikant ni vedel, da je bil to prav Janez Kunstlji, specialist za žepne tatvine ur. Za njim pa ni bilo nobenega sledu več. Šele po njegovi obsojbi je Erjavc po časopisnih poročilih začel sklepati, da bi obojni Kunstlji mogel biti tisti, ki je tudi njemu ukradel uro. Šel je na sodišče in povedal svojo zgodbo. Ko se mu pokazali Kunstlji, je takoj ugotovil, da je pravi Tudi žena ki ga je videl v trafikki je potrdila njegovo identiteto.

Tako državnemu tožniku ni preostalo nič drugega, kakor da je Kunstlji še enkrat poklical na odgovor čeprav je bila prva sodba že pravomočna. Večera je bila glavna razprava in so Kunstlji zopet pripeljal na zatožni klopi.

Senatu je predsedoval s. o. s. Ivan Brelih, kot sodnik volanta pa sta sodelovala s. o. s. Josip Barčič in sodni pristav Matevž Mohorič. Obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar, obtožnica pa je zagovarjal dr. Kobav.

Kunstlji ni hotel nič slišati, da bi bil on izvršil tudi to tatvino. Tajil je na vse pretege in se skliceval tudi na to, da je na prejšnji razpravi priznal vse tatvine. Tudi tokrat bi priznal če bi bil tatvino res izvršil. Ker je pa ni, ne more priznati. Trdil je, da sploh ne ve za trafikko oškodovanca.

niti ne, kje je Celovška cesta, čeprav je že leta in leta v Ljubljani in jo je na svojih pohodih po gostinlah gotovo obravnaval vsi. Priča Josip Erjavc je opisal tatvino in, ko mu je predsednik pokazal obtožnico, z vso gotovostjo potrdil, da je tisti, ki se je omenjenega večera mudil v njegovi trafikki. Enako je izpovedala njegova žena, ki je ugotovila še, da je bil Kunstlji tistega večera bleben v črno obleko. Na njegovo identiteto je bila pripravljena prisesti.

To se je tudi zgodilo, Kunstlji je še naprej vtrajal na svoji nedolžnosti in ogorčeno zanikal krivdo. Zahteval je, da naj prič prisesteta. Po predpisnem opominu o pomenu prisage je predsednik res obne prič zprisegel na njuno izpoved. S tem pa je bila obtožbenca usoda že zapечатena. Oškodovanec se je pridružil kazenskemu postopanju in zahteval 1500 lir.

Senat je spoznal Janeza Kunstlji za krivega po obtožnici in ga obsodil za to dejanje na 8 mesecev strogega zapora. Po zakonitih predpisi je to kazen združil s prejšnjo in mu skupno naložil 3 leta robije in 100 lir denarne kazni. Častne pravice izgubi dobo 3 let. Oškodovanca m. r. povrni škodo v zahtevani višini.

Janez Kunstlji je po razglatvi sodbe ponovno jokaje naglašal, da je nedolžen vendar je kazen sprejel.

Število lanskih sodnih posegov v nepremičnine

se je zelo znižalo — Pregled gibanja v zadnjih štirih letih

Ljubljana, 21. januarja

V soboto smo poročali, da se je lani število sodnih izvršb izredno znižalo. Od 6119 v letu 1941 je padlo lani na 2698. V štirih letih se je znižalo skoro za 80%. Zanimive so tudi podrobne številke. Oglejmo si danes liste, ki se nanašajo na sodne posege v nepremičnine.

V poštev pridejo v treh oblikah: kot prisilna osnova zastavne pravice, prisilna uprava in prisilna dražba. Najobčutljivejša za dolžnika je nedvomno zadnja, ker pomeni neizogibni konec. Prisilna uprava še vedno pušča odprte možnosti za rešitev, prisilna osnova zastavne pravice pa je samo upnikovo stvarno zavarovanje, ki velja dolžniku za opomin, da gre zares.

Prisilnih osnov zastavnih pravic lani samo 160

Rekli smo že, da je prisilna osnova zastavne pravice le nekako zavarovanje. Upnik še ne terja naravnost plačila dolga temveč se realno zavaruje. Za plačilo dolga mu z osnovo zastavne pravice jamči nepremičnina s svojo vrednostjo. Na ta način je mogoče zavarovati vsako izvršno terjatev na zemljišču, ki je vpisano v zemljiško knjigo ali z zastavnim popisom tudi na drugih zemljiščih. Čim je zastavna pravica prisilno vpisana, ima upnik terjatev napram vsakokratnemu lastniku te nepremičnine in ga dolžnik s prodajo ne more več oškodovati.

Postopanje za prisilno osnovo zastavne pravice je enostavno in naglo. To kaže tudi statistika izvršb okrajnega sodišča v Ljubljani. Skoro pri vseh drugih oblikah izvršb je ostalo nekaj nedokončanih in so jih morali prenesti v novo poslovno dobo, predlogi za osnove prisilne zastavne pravice pa so bili rešeni vsi.

Pregled gibanja prisilnih osnov zastavnih pravic v zadnjih štirih letih nam nudi naslednjo sliko:

leta 1939 je bilo osnovanih	697
leta 1940	653
leta 1941	237
leta 1942	160

Število prisilnih osnov zastavnih pravic je torej napravilo največji skok navzdol predlanskim. Toda tudi lani se je ponovno občutno znižalo. V štirih letih je padlo za 77 odstotkov in se tako približno drži povprečja znižanja vseh izvršb.

Izpred okrožnega sodišča

Še en greh Janeza Kunstlji, specialista za žepne tatvine ur — Kazen so mu zvišali na 3 leta robije

Ljubljana, 21. januarja
V torek so pripeljali ponovno v razpravno dvorano okrožnega sodišča Janeza Kunstlji imenovanega tudi »Kugla« ki smo o njem pred meseci poročali, da je bil zaradi hazardiranja in več žepnih tatvin ur obsojen na 2 leti in 8 mesecev robije ter 1000 lir denarne kazni. Kunstlji se je lani specializiral za žepne tatvine na tramvajih kjer je izrabljajl gnečo in kradel svojim žrtvam ure. Moč je izučen mesar, vendar menda nikoli ni resno opravljal svojega poklica. Kajsi se je potepal okrog in se preživljal s hazardiranjem. Zaradi hazardiranja je bil že mnogokrat kaznovan, vmes pa je zagrešil tudi nekaj tatvin.

Ko so ga zadnji sodniki obsodili in so se za njim zaprla vrata jetnišne cel, je kazalo, da je zt nekaj časa odklenalo njegovi podjetnosti in da ga ne bo tako kmalu iz

Prisilnih uprav 68

Prisilna uprava že zelo utesni pravice lastnika in je vsekakor zanj že mnogo neprijetnejša oblika izvršbe kakor osnovne zastavne pravice. S prisilno upravo se upnikova terjatev že poplačuje iz dohodkov dolžnikove nepremičnine, ki je pod prisilno upravo Sodišče imenuje upravitelja, k razpolaga z donosi in korist upnika. Prisilna uprava se zabeleži v zemljiški knjigi in traja dokler ni terjatev poplačana.

Število prisilnih uprav se je v zadnjih štirih letih gibalo takole:

leta 1939 ji je bilo 244	
leta 1941	147
leta 1942	68

V štirih letih se je število znižalo za 72%. Važno pa je, da je bilo lani prav za prav osnovanih na novo le 14 prisilnih uprav (l. 1939 — 104, l. 1940 — 103 in leta 1941 — 40). Ker so jih 54 prevzeli iz prejšnjega leta (l. 1939 — 140, l. 1940 — 128 in l. 1941 — 107).

Med letom so jih skoro polovico ustavili. Prenehalo je 31 prisilnih uprav (leta 1939 — 116, leta 1940 — 123, l. 1941 — 93), ostalih 37 pa je ostalo nerešenih in so jih prenesli še v novo poslovno dobo (leta 1939 — 128, leta 1940 — 107 in leta 1941 — 54).

Zaključeno ni bilo nobeno dražbeno postopanje

Prisilna dražba je najbolj trd izvršni ukrep in pomenijo, zlasti na kmetih, prodaje posestev na prisilnih dražbah za lastnika popoln polom. Posebno nevarno so prisilne dražbe v času gospodarskih kriz. Zgodi se prav rado, da v takih časih lastnik izgubi prav vse, čeprav nepremičnina ni bila zadolžena do svoje celotne vrednosti. Uvedba dražbenega postopanja se zaznamuje v zemljiški knjigi, tako da ima učinek proti vsem.

Vendar položaj dolžnika s samo dovolitvijo uvedbe dražbenega postopanja še ni popolnoma izgubljen. Še ima možnost, da se reši. Sodišče mora v primerih, ki jih zakon natančno našteva, dražbeno postopanje ustaviti. Na dolžniku je torej, da s primernim plačilom vsaj delno zadovolji upnika in ga tako pripravi do odstopa. Če pa dolžniku ne uspe pregovoriti upnika, se seveda dražbeno postopanje nadaljuje. Konča se s posebno razpravo, na kateri se razdeli kupnina.

jetnišnice. Pa ni bilo tako. Kunstlji se ni položil računa za vse, kar si je nepošteno prisvojil. Po poročilih v časopisih je zanj zvedel tudi trafikant na Celovški cesti in spektor finančne kontrole v pokouju Josip Erjavc. Tudi njemu je v začetku lanskega avgusta na čuden način izginila ura. Bilo je okoli 20. ure ko je v trafikko vstopil visok črno oblečen neznanec, ki ga je prošil naj mu pokaže album z razglednicami. Vzburjal je vtis, da je pijan. Stopil je v prostor, kjer je bil prehod iz prostora za kupce v prostor za prodajalca, tako da se je zelo približal trafikantu. Med pregledovanjem se je nekajkrat smiljivo zamajal, nato pa z nejevoljno pripombo, da ni načel nič primernega odšel. Čez nekaj časa je trafikant ugotovil, da mu je izginila težka srebrna ura znamke Omega z veričico.

Vse iskanje je bilo zaman. Sum je takoj

S krompirjem je treba pravilno ravnati

S poskusi se je dognalo, da krompir prenese tudi nekaj stopinj pod ničlo, ne da bi pri tem trpela njegova semenska vrednost in ne da bi se pri tem za veliko zmanjšala njegova okusnost. Najnižja temperatura, ki ne škoduje krompirju, je okoli -3° do -4° C, kar se da razlagati na ta način, da krompirjevi gomolji kot živi organizmi dihaajo in proizvajajo toploto. Pri dihanju nastajajoča toplota je razlog, ki preprečuje, da bi krompir že pri -3° do -4° C zmrznil, vzlic temu, da je ledišče soka v stanih krompirjevih gomoljev že pri -0.5° C. Z dihanjem proizvedena toplota je lahko prav velika, ker v velikem kupu spravljene krompir proizvaja toliko toplote, da se krompir močno segreje, zaradi česar ni priporočljivo shranjevati ga v visokih kupih, toplih kletah ali v drugih gorkih prostorih.

Kakor je toplota pri jesenskem spravljenu krompirja nezaželjena, je pa zelo koristna pri prevažanju krompirja pozimi. S primernim pakiranjem namreč lahko za držimo toploto v notranjosti vagonov, da se preveč ne ohladijo. Najboljši strokovnjak v zimskem pakiranju krompirja so Danci. Poglejmo način njihovega pakiranja. Pod in stene vagonov opaziijo 10 do 15 cm debelo plastjo slame in lepenke. Da preprečijo uhajanje in dovod zraka. V tako opremljen vagon naložijo krompir v papirnate vreče po 50 kg. V izredno hudih zimah pa zavarujejo pošiljko še s tem, da položijo vodotrajno med posamezne plasti vreče lepenko, slamo in tudi krompir pakirajo namesto v eno vrečo v več (3 do 5) vreč. Na ta način pakiran krompir vzdrži -12° do -15° C, kar je bilo ugotovljeno tudi pri zadnjih pošiljkah, ki so prispale v Ljubljano. Namrznilo je le nekaj krompirja v vrečah, ki so bile v bližini vagonških vrat, čemur se pa ni čuditi, saj je bila okoli 6. januarja temperatura -18° C.

Namrznjen krompir je treba pod vsakim pogojem spraviti na hladen prostor (2 do 3° C), da se polagoma otali, in ne v tople prostore (kuhinja, zakurjene sobe itd.), ker tople shrambe niso za krompir, zlasti pa škoduje semenski vrednosti hitro se menjajoča temperatura.

Zmrzli krompir ni za seme, vendar pa ga lahko uporabimo za pito, če ga otalimo neposredno pred kraljenjem. Dnevno se sme torej otaliti le toliko krompirja, kolikor ga isti dan pokrmimo, ker dolgo časa otajen krompir začne gniti in ni več sposoben za živilsko krmo. Končno naj še omenimo, da je zmrznjen krompir tudi užiten, v gotovih jedilih celo okusen, kakor na primer v pireju.

Gornja navodila navajamo iz razloga, da bi znali ljudje ravnati tudi z namrznjenim krompirjem, ker v današnjih težkih prehranjevalnih razmerah je vsak kilogram krme ali hrane dober, če ga lahko uporabimo v te svrhe.

Namrznjen krompir je po nekaj dneh stresti iz papirnatih vreč, ga razgrniti, dobro pregledati ter gomolje, ki se potijo (postajajo mokri) takoj odstraniti. Te gomolje je čimprej pokrmiti ali pa jih spraviti nazaj na hladen prostor (-10° C), da ne začnejo gniti. To pa pride le tedaj v poštev, če imamo veliko množino namrznega krompirja, da ga ne moremo sprosti pokrmiti. Namrznjen krompir se da tudi uporabljati pri peki kruha.

Suh krompir pa je pustiti za seme in

ga shraniti pri manjših množinah v zabojih, ki jih spravimo v klet, kjer se da temperatura uravnati potom odpiranja in zapiranja oken na 2 do 6° C. Večje množine pa je dati neposredno v klet tako, da bo potom opažen dvignjen od tal in ne naslonjen na steno ker je znano, da se semenski krompir najbolje drži le v hladnih, suhih in temnih prostorih. V velike kupe nagruden krompir pa mora imeti izven tega še dušnike iz letev. Na ta način odbran in spravljene krompir bo obdržal svojo polno semensko vrednost do sajenja in dajal najvišje pridelke pri kolikor toliko dobrem oskrbovanju.

Razdelitev sira

Prehranjevalni zavod Vis komisarijata poziva vse trgovce, da morajo dvigniti najkasneje do 24. t. m. sir za mesec januar in sicer vsak pri onem veljetočnem, pri katerem ga je dobil v mesecu decembru.

Navodila glede razdelitve sira potrošnikom bodo objavljena naknadno.

Iz pokrajine Trieste

— Smrt triestinskega mornarja. V junški borbi s sovražnikom je nadel mornar Luigi Taffara, po rodu iz Trieste. Pokojni je bil rojen v Triestu 1920. Po končani šolah je bil prevzet kot mornar pri družbi »Italla«. Potoval je na ameriških plovnih progah. Bil je izvrsten mornar. Njegovi svoji živijo v Triestu.

— Zgodovina Trieste. Prof. Silvij Ruter je pričel v veliki avli Dantejevega liceja s predavanji o zgodovini Trieste. Vstop k predavanjem triestinskega zgodovinskega cikla je prost. Svoja izvajanja bo pojasnjeval prof. Ruter s pomočjo projekcij.

— Demografska slika. Dne 19. januarja je bilo v Triestu štirinajst rojstev, dvajset smrtnih primerov in ena poroka.

— Umrl je predstavnik stare triestinske trgovske rodbine. Te dni je umrl v Triestu trgovec Jakob Schilzi. Pokojnik je bil značilen predstavnik stare triestinske trgovske družine. Pokojnikova trgovina je slovela po zalozah egiptskega ter indskega bombaža. Potoval je iz ugledne rodbine, ki se je zatekla v Trieste v devetnajstem stoletju pred turškimi persekucijami v Levantu. Pokojnik je bil sorodnik slavnega Mateja Schilzija, po katerem je poimenovala lepa ulica v Neaplju in ki je zaslovel po svojem mecenstvu ter po Posilipovem mavzoleju, ki ga je dal zgraditi.

— Triestinsko koncertno življenje. Te dni je koncertiral v Triestu izvrstna violončalka Maria Sevil članica (sanskega G. U. F. Izvaja je z edinstvenim violonske skladbe Vitalija, Beethovna, Darica, Sarasata, Lavagnina in Paganinija. Koncertu je prisostvovalo številno glasbo ljubce občinstvo.

— Padel je s postelje in se pobli. 64-letni krojač Atilij Patova iz ulice Crocefisso je po nesrečnem naključju padel s postelje in se pobli po glavi, vratu in ramah. Prepeljali so ga v triestinsko bolnišnico.

— Usoden starihi padec. 85letna gospodinja Ana Gozjakova iz ulice Giulia 42 je padla tako nesrečno v svojem stanovanju, da je za poškodbanj umrla. Njeno truplo so prepeljali v bolnišnično mrtvašnico.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Četrtek, 21. januarja; Neža.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Molčeca usta.
Kino Sloga: Devojka.
Kino Union: Vse zaradi ljubezni.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6; Hočevar, Celovška cesta 62; Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Pridobivanje premoga v Švici

V začetku sedanje vojne prede lastno pridobivanje premoga v Švici se je ani precej povečalo. Švica ima malo premoga v svoji zemlji. Po podatkih iz julija 1943 pridobij v Švici 19.853 ton premoga. Vsa lanska produkcija je znašala okrog 200.000 ton. Od tega je odpadlo na črni premog okrog 70.000, na rjavi pa 25.000 ton. Več del je odpadel na antracit, ki ga pridobivajo v glavnem v gorskem kantonu Wallis, kjer je 14 premogovnikov, med njimi največji v Chandelinu pri Sitten. Let s naj bi pridobili v Švici 300.000 ton premoga in antracita, ker so ga začeli kopati še v nekaterih novih premogovnikih, kjer je bilo delo smoteno organizirano. Še večjega razmaha premogovne industrije pa Švica najbr ne bo mogla doseči.

Švica pa potrebuje mnogo več premoga, kakor ga pridobiva doma. Z domačim krilo je komaj 20% potrebe. Poleg tega je pa doma pridobiven premog odno antracit precej drag, ker se mnogi premogovniki visoko v gorah kar znatno podražijo prevoz. V kantonu Wallis pridobivani antracit ma 4000 do 6000 kalorij, toda pepela ost ne po njem 20 do 35%. Ta premog se pa težko vname in gori zelo počasi, tako da prihaja v poštev samo v industrijske svrhe. Geolog prof. Wehrli je izračunal, da je v kantonu Wallis v zemlji okrog 30 milijonov ton antracita. Najboljši je švicijski rjavi premog, ki ima 4000 do 7000 kalorij. Tega premoga je pa v Švici malo.

Mesto z dvema prebivalcema

Najmanjše mesto na svetu je takozvano mesto strahov, na največjem otoku arktične severne Amerike Viktorialandu. Ta otok je bil odkrit šele leta 1938, in kakor na Aljasko so prihajali tudi mnogi pustolovci in iskali zlata. Čudno mesto ležeče blizu polarnega kroga na bregu Great Rivera je pa hranilo v sebi zaklade, dražje od zlata. Tu so namreč pradohivali iz zemlje, kovino, iz katere se pridobiva radij. Mesto je bilo ime po radiju in prvotno je štelo več tisoč prebivalcev, toda lov za radijem je trajal samo nekaj desetletij, potem pa dragocene kovine ni bilo več v zemlji in mesto je začelo hitro propadati. Redki raziskovalci, ki so prišli v zadnjih desetletjih v to mesto so mu dali ime mesto strahov. Mesto samo še vedno stoji, tam, kjer je stalo, toda vse življenje v njem je ugasnilo. V njem prebivata znan samo še dva človeka, ki se pečata z ribolovom. To je torej po številu prebivalcev edinstveno mesto na svetu, saj niti vasi ni nikjer, ki bi imela samo dva prebivalca.

Radio Ljubljana

PETER, 22. JANUARJA 1943-XXI

7.30: Pisana glasba, 8.00: Napoved časa — Poročila v italijanskem, 12.20: Ploščice, 12.30: Poročila v slovenskem, 12.45: Lahka glasba, 13.00: Napoved časa — Poročila v italijanskem, 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenskem, 13.17: Radijske pesmi — orkester pesmi vodi dirigent Angelini, 14.00: Poročila v italijanskem, 14.15: Koncert Radjskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec — Operetna glasba, 15.00: Poročila v slovenskem, 17.00: Napoved časa — Poročila v italijanskem, 17.15: Prencis iz Hrvatske, 19.00: »Govorimo italijansko« — poučjuje prof. dr. Stanko Leben, 19.30: Poročila v slovenskem, 20.00: Napoved časa — Poročila v italijanskem, 20.20: Koncert dnevnih dogodkov v slovenskem, 20.30: Koncert Radjskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec, sodeluje sopranistka Valerija Heybal — Opera glasba, 21.05: Predavanje v slovenskem, 21.15: Pisana glasba, 21.30: Lahko glasbo vodi dirigent Petralia, 22.10: Orkester pesmi vodi dirigent Angelini, 22.45: Poročila v italijanskem.

»nseriraj v „Slov. Narodu“

Osveta

Ivan je bil mladenič visoke, sloke postave in kostanjevih las. Vzor muške lepote, mimo katere ni mogla nobena ženska, ne da bi ga pogledala s p. željivimi očmi.

Milan je bil manjša postave, imel je obraz povprečnega človeka, toda njegov pogled je bil globlji, razumnejši. Milan je bil sploh inteligentnejši in sposobnejši od svojega lepšega tovariša.

Seznanila sta se v Švici, v neki hotelrski ladi in postala sta tako dobra prijatelja. Da sta bratsko delila vse dobro in zlo.

Po dovršenih študijah sta krenila skupaj na potovanje po Ameriki, da bi tako skupaj tudi izpopolnila svojo izobrazbo.

čla dovršila študije v Švici je bil izredno vesel, ker je bil sam Švicer in zato je bil zelo prijazen z njima. Odločil je, naj prej nekaj časa delata v njegovi pisarni, potem bi se pa učila kot natakarijo po vrst v vseh oddelkih. Morala sta se naučiti vseh potrebnih fraz in pri tem so jima svetovalec, naj govorita z gosti in sicer tudi s takimi, ki razumejo samo vsako drugo besedo, francoski, ker zna v Ameriki vsak gentleman francoski, a gentlemani so seveda vsi njihovi gostje.

Ivan in Milan sta se z navdušenjem lotila dela. Vsak večer, preden sta legla k počitku, sta skrbno zabeležila vse, kar se jima je zdelo važno.

Ko se vrneva domov, bova gradila take hotele tam, v naših planinah in ob morju. V vsaki s. bi radio, topla in mrzla voda, vsako jutro pred vsakimi vrati vsi jutranji listi! — se je navduševal Ivan.

— Pomiri se, dragi moj, — se je nasmehnil Milan. — Za to je potreben denar! V prvi vrsti morava tu zaslužiti mnogo denarja... Morda se bo dalo potem kaj storiti.

Mislila, da poznam sijaño priliko za to, — je dejal Ivan — Ali nisi opazil v desetem nadstropju nič posebnega?

— Da, da, sem. Tam prirejalj skrivaj bankete. Živimo v deželj proh. bicia, a tam gori se vedno pije! Da bi le dobila tam službo!

Zgodilo se je pa nekaj nepričakovanega. Prijateljta sta še vedno delala v hotelski pisarni in se seznanjala s h. telsinki tajna. Nekega jutra je nastopila službo v pisarni nova telefonistka — lepo črnooko dekletje z ameriškega juga, dekletje divje lepote, nevarno liki pragozd okrog Amazonke.

Milan se je zaljubil v njo na prvi pogled. Ivana, ki je bil že v. en lepš žensk, pa ni tako očarala njena lepota, temveč, jo je mirno opazoval od strani. Edina sprememba v njegovem življenju je bila ta, da je jel pogosteje uporabljati telefon... Dekletje je vedlo tako skromno in naravno kakor znajo same najbolj rafinirane ženske. Smejala se je in kazala svoje zobe bele kakor jasmnov cvet. Naslednjega dne je prišla v črni obleki. Okrog vratu je imela niz rdečih korald, na grudih rdečo rožo. Milan tistega dne na delo niti pomislil ni. Vse dan je stal pri rdeči roži, ki jo je bila njegova črna lepotica p. stavila v vazo, toda proti večeru, ko je gospodična zapustila p. sarnjo, je našel rožo na Ivanovi mizi. Tistega večera Milan ni ničesar zabeležil v svoj notez. Ze zgodaj je legel v posteljo in — prvič odkar se je bil seznanil z Ivanom — je razmišljal, kak: bi se mu osvetil. Dotlej je prenašal poraze mirno, samo s trpkim nasmehom na ustih. Toda to pot poraza ni mogel preboleti.

Naslednjega večera je prišel ravnatelj z veselo novico.

— Gospoda, — je dejal Ivanu in Milanu, — dovoljujem vama stredci danes zaključeni družbi v desetem nadstropju. Prosim pa, da bi bila pri tem pozorna in d. sk. r. na. Vi, Milan, boste servirali pri mizi in zato oblecite smoking. Vi, Ivan, boste pa opravljali posle maitre d'hotel in morate torej obleči frak. Oba imata seveda izgled na dobro napitjino.

— Končno prideva do denarja, Milan, — se je razveselil Ivan, čim je ravnatelj odšel.

Milan se je samo nasmehnil. Dvigalo se je moglo v tem hotelu ustavit v desetem nadstropju, ni se pa moralo, vse je bilo odvisno od tega, kakšno geolo

je prišlo iz gostovih ust do ušes zamorskega dečka, ki mu je bila poverjena skrb za dvigalo. V desetem nadstropju je se namreč točilo vino v poljubnih množinah, enako tudi žganje in šampanjec, lahko so se prikazovali nenezurirani filmi in dovoljeno je bilo še marsikaj.

Zvečer je prišlo deset gospodov in deset dam. Majhna, toda zanimiva družba. Dame so bile v parfimiranih oblekah, gospodje pa v večernih. Njihova zunanost je bila svečana, bili so v črnih oblekah, toda vsem je igral okrog ust ironičen smehljaj. Med prohibicijo je vladal v Ameriki običaj, da sta se dva človeka, ki sta bila prepovedano pijava, vedla kakor otroci, ko se grede skrivalnice. Če se je pa zbralo dvajset ljudi, kakor v našem pr. meru, je bila družba p. dozna krožku veselih šeparjev.

Milan je delal precizno in hitro, Ivan mu je pomagal, vendar je pa ohranil dostojanstven obraz, kakršnega imajo samo boljši natakariji.

Čeprav je bil zelo zaposlen, je Milan opazil, da se oči dam vedno bolj ustavljajo na Ivana.

Milan je bil točlj šampanjec in p. nujal cigarete. Bel namizni jet bil že polit s črno kavo in rdečim vinom, veselje je bilo na višku. Nekateri kaviljri; so vprčo dam že pr. povedovali spolzke anekdote, a za prineseno škatico cigaret so metali natakariju bankovce po pet dolarjev.

Milan se je zahvaljeval, pridno je stregel in snoval svoj načrt za osveto. V hipu, ko tega n. h. e. ni opazil, je stopil Milan k eni izmed dam, ki so Ivana neprestano fiksilirale in zaspešetal ji je:

— Ali veste, madam kdo je to? To je princ Vonda... toda skrivaj se pod tuhim imenom. Romantčen mladenič je, tu bi se rad naučil angleščine.

— B. že moj! — se je začudila dama in zašepetala: — Saj sem slutila nekaj podobnega. On je seveda nekaj izrednega. Da bi le kateremu izmed gospodov ne prišlo na misel dati mu napitjino. — Sama se hočem pobogati, da se to ne bo zgodilo...

Učinek te vesti je bil nepričakovan. Šla je od ust do ust. Dame so izražale sv. je presenečenje na različne načine. Vzdihovale so, zivajale oči in krivile usta. Gospodje so se pa držali navzlic zavžitemu alkoholu svečano. Bogati Američani se čutijo navadno slabotne vprico vsakega človeka s plemiškimi naslovom. Čez nekaj časa se nekateri gospodje zbrali v. svoj pogum in zastavili Ivanu najrazličnejša vprašanja na katera je odgovarjal s toplim

Sport

Iz zgodovine švedskega nog meta

Švedi so odigrali doslej 234 meddržavnih nogometnih tekem - 112 so jih dobili, 36 jih je ostalo neodločenih, 86 pa so jih izgubili

Švedska nogometna zveza v Stockholmu izdala enajsti letnik nogometnega koledarja na 264 straneh s številnimi slikami...

ribora in Pri treh ribnikih organizirali večjo smučarsko prireditev, ki je obsegala alpski disciplin in skoke...

Švedska je doslej odigrala 234 meddržavnih tekem. Od teh jih je 112 dobila, 36 jih je izgubila...

Na Dunaju je bila v nedeljo samo ena priateljska tekma. Vienna je premagala Helfort 8:0...

Kot posebna novost je bil lani uveden davek 5 örov za vsako vstopnico preko 10 tisoč gledalcev...

Na Nizozemskem je drsanje doma. Pravijo, da je edino ena država na svetu, za katero bi mogli reči da je v njej drsalni sport res ljudski sport...

Zanimiv je tudi opis sportskih stavov v nogometu na Švedskem. Prve stave so bile organizirane pred 25 leti za mednarodne tekme med Švedsko in Dansko...

— Znanj smučarski skakalec Bradl je v nedeljo nastopil in skakalnih tekmah v Schwarzach-St. Veit Ni pa zmagal, ker je pri skoku padel...

— Denarna podpora za francoski sport. Francoski državni proračun za l. 1943 do leta skupno 838 milijonov frankov za podporanje sporta...

— Velik uspeh italijanskega pianista v Berlinu. V Beethovnovi dvorani v Berlinu je koncertiral z velikim uspehom odlični italijanski pianist Arturo Benedetti Michelangeli...

— Dresdene SC - SK Bratislava 6:3. Slovaški nogometni prvak SK Bratislava je v nedeljo gostoval v Dresdenu proti Dresdener SC...

— Wagnerjev ciklus na milanski Scali. 21. januarja je napovedana na milanski Scali premiera R. Wagnerjevega »Nibelunškega prstana«...

— Zensko drsalno prvenstvo v Hamburgu. Pred 10.000 gledalci so v nedeljo izvedli v Hamburgu nemško žensko prvenstvo v umetnem drsanju...

— Za trgovske uslužbence. Iz Rima poročajo: Izvršni odbor fašistične konfederacije trgovskih uslužbencev se je zbral k zasedanju in razpravljal o vprašanjih, ki so postala pereča v zadnjem času...

— Celjani tihleteniški prvaki. Konec prejšnjega tedna in v nedeljo so celjski tihleteniški nastopili v dveh prvenstvenih tekmah proti tabelistom LSV Zeltweg...

— Delavske kuhinje v Dalmaciji. Posebni delavski kuhinje v Dalmaciji. Posebni delavski kuhinje v Dalmaciji. Posebni delavski kuhinje v Dalmaciji...

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI. Delavniki: Matica ob 14.30, 16.30, 18.30; Sloga od 14.30 dalje; Union ob 16., 18.15. — Nedelje in prazniki: ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

O čudežu Osram žarnice. Del prodigio della Lampada Osram. Come una buona stufa risparmio carbone, utilizzandola economicamente, così la lampada OSRAM-D risparmia corrente perché questa viene vantaggiosamente trasformata in luce...

— Musina - Sys 7. februarja. Prva kvalifikacijska bokarska tekma za evropsko prvenstvo na teže kategorije bo po najmojšem poročilu šele 7. februarja. Preložiteli so jo deloma zato, ker se je med tem Musina lažje poškodoval deloma pa tudi zato, ker m. rajno nastop, ki bo v Berlinu, prenesti iz dvorane »Deutschlandhalle« v Sportno palačo, Deutschlandhalle je bila pri zadnjem bombardiranju Berlina poškodovana in ni več uporabna za prireditve...

— Kje so Niklanderjeve kolajne? Na Finskem zanima zadnje čase sportno javnost nevsakdanja zadeva. Nedavno je umrl olimpijski prvak Elmer Niklander, zmagovalca v metu di ka na olimpijadi l. 1920. In 47kratni prvak Finske, zasluženi sportnik je v sporoki doletel, da pripadajo vsa njegova sportna odličja finskemu sportnemu muzeju. Izvršitelj oporoke pa so zamenjali na njegovem stanovanju v neg. v. kolajne in pokale. Niklander, ki je živel sam, jih je gotovo skrival v varno zavetje. Predno je šel v b. linco. Smrt pa ga je prehitela in tako ni nikomur odkril, kje so skrite. Zastopniki finskega sportnega muzeja vztrajno nadaljujejo iskanje. (Centraluropæ).

DNEVNE VESTI

— Dalmazijski dopolnilni vestnik agencije »Agite« poročajo: V smislu znanh sklepov medministrskega vzporejalnega odbora, ki se nanaša na pospešeno ustanavljanje delavskih kuhinj po posameznih industrijskih obratih, je tudi v Dalmaciji v teku prizadevanje, da se osnuje v okviru posameznih obratov čim več delavskih kuhinj. Z obstoječe delavske kuhinje v Dalmaciji, zlasti v Zari, se omejujejo zaenkrat in v splošnem na prehrano onih delavcev, ki so prispeli tjakaj iz polotoka. Dalmazijska oblastva so že napravila načrt, po katerem se bodo obratne kuhinje ustanovile tudi pri onih obratih, kjer je po večini zaposleno domače delavstvo.

— Dalmazijski kulturni teden v Zari. Te dni je bil po poročilu agencije »Agite« zaključeno dalmazijski kulturni teden v Zari. Organiziral ga je nac. faš. kulturni zavod. Namen te kulturne pobude je bil prikazati nastanek in razvoj dalmazijske kulture. Na sporedu so bila razpravljanja o zgodovini, gospodarstvu, umetnosti in dalmazijskih tradicijah. Zaključno zasedanje je bilo 17. januarja s preglednim prikazom obravnave snovi.

— Umetnostna razstava v Padovi. V središču pozornosti italijanskega umetniško čutečega občinstva je umetnostna razstava v Palovi. Razstava ima pečat sodobne likovne umetnosti. Organiziral jo je nacionalni sindikat lepih umetnosti. Svoje umetniško razstavljali najodličnejši predstavniki italijanske likovne umetnosti, kakor so Carera, Casorati in Romanelli. Vseh razstavljalcev je okoli 30. Tudi triestinski umetniki so zastopani z Ugom Cara, Marcelom Mascherinijem in Adolfojem Levierjem. Strokovna kritika ocenjuje zelo pozitivno ter pohvalno razstavljene umetnine italijanskih slikarjev in kiparjev.

— Smrt pistolskega prefekta. V Rimu je nenadoma umrl skvadrist dr. Fr. Bianchi, prefekt v Pistoji. Zdravnik je dognal, da je umrl za posledicami srčne kapi. Umrl je v najljepši moški dobi, star 43 let. Bil je član fašistične stranke o l. septembra 1920. Leta 1932, je bil po nalogu kolonialnega ministrstva s posebno mislijo v Cirenajki. Leta 1937, je bil imenovan za prefekta v Teramu, nakar je bil 3. aprila 1939 premeščen v Salerno in pozneje v Pistojo.

— Sanjal je, da si je zlomil nego in sanje so se izpolnile. Izredno zanimiv primer izpolnjenih sanj je dočel 57letni posestnik Peter Rossi iz okolice Valenze. Sanjal je, da se je snodrsnil na domačem dvorišču na ledenih tleh in da si je pri padcu zlomil desno nogo. Ko je vstal, je pripovedoval sanje svoji ženi, ki je dejala možu, naj obojro pazi, da si ne bi zares zlomil noge. Po polen je nosil Rossi gnoj iz hleva na konec dvorišča. Pri tem je zdrsel no lru, padel na tla in obeležal z zlomljeno desno nogo. Sanje so se do pičice uresničile. Rossi je bil v bolnišnici, kjer ga je vodila poslovalnica povabil, naj poizkusi loterijsko srečo s kvaterno. Igral je na sanjske štev. 8, 18, 84 in 90. A. S. je prvi igral loterijo in je odrajtal lro. Kvaterna pa se mu je srečno nasmehnila v barski loteriji. Zadel je 80.000 lir. Sreča ga je izpodbujila, da je drugič poizkusil, kako je z loterijsko srečo.

sija s prepeljah v bližino bolnišnice, kjer se ob njegovem pripovedovanju nlo m. gli dovolj načuditi sanjam in dogodku, ki ga je dočeval.

— Mrtve v planinski koči. Iz Verone poročajo: Nekateri vneti planinci so šli v gorovje skupine Soave v veronski pokrajini. Spotoma jih je dobil snežni metež pred katerim so se zatekli v neko bližnjo planinsko kočjo. Ko so vstopili v kuhinjo so našli na tleh ležečega mrtveca. O tem so po sestopu obvestili karabinerje, ki skušajo dognati mrtvečev identiteto. Verjetno gre za kakšnega planinca, ki ga je zadel snežni metež in ki se je s poslednjim naporom moči privlekel do zamušene gorske kočice, kjer je onemogel obležati in pononči zmrazil.

Junaški altruizem bolniške sestre. Iz Genove poročajo sedaj o drugem primeru hrabrega altruizma, ki ga je pokazala bolniška sestra Karmela Parodi, ki je bila pridružena izolirnici bolnišnice San Martino. Med letalskim napadom je tresčila bomba v izolirnico in to porušila. Pri tem je vrela sestra zaradi hudega zračnega pritiska več metrov stran. Toda čim se je opomogla od udarca, je zbrala svoje moči in se splozila k bolnikom. Navzlic nadaljnjemu bombardiranju je odstranjevala ruševine, ki so pokrivala posamezne bolnike, ter reševala bolnike v nepoškodovani del bolnišnice. Najpreje se je pobrigala za ranjene bolnike, potem pa za vse ostale, dokler niso bili vsi na varnem. Ko so bili vsi rešeni pa je skrbelja za nje in bila navzlic nadaljnjemu zračnemu napadu ves čas bolnikom na razpolago.

— Ij Tudi letos kakor lani esorej je začel pritisniti huji mraz. Letošnje januarjeke vreme je precej podobno lanskem in morda bodo tudi zdaj najmrzljajši dnevi kakor so bili lani od 21. - 23. januarja. Včeraj je bil mraz še znosen. Vendar je bila maksimalna temperatura več nižja kakor prejšnje dni, znašala je -6,6 in zjajnilo se je med tem ko je bilo prej megleno, odnosno oblačno. Zato smo se sneči upravičeno začeli bati, da nas bo zajel »vaj mraz«. V renici se je v pretekli noči zelo ohladilo in davi je znašala temperatura v mestu -16°. To pa na brž ni bila današnja najnižja temperatura, ker je verjetno da se je ohlajevalo še nekaj ur. Ali bo prihodnje dni še huji mraz? Presenetiti bi nas ne smel, vendar tudi lahko upamo, da ne bo mnogo bolj mrzlo. Mraz se menda ne bo več mnogo stopnjeval, ker zračni tlak ne narašča. V zadnjih dneh je zračni tlak skoraj stalno na isti višini.

— Ij Noč na Lisi gori je naslov simfonične pesnitve, ki jo je komponiral slavni skladatelj Musorgski. Ker je to nekakša programska skladba, bi lahko navedli vsebino dogodkov, ki nam jih glasa slika nekako takole: Na Lisi gori se zbrado duhovi in med nje pride sam satan. Ob njegovi navzočnosti se razvije divje rajanje, ki traja proti jutru. Naenkrat se oglasi iz bližnje cerkvice jutranji zvon. Preplašeni duhovi se razbeže, znanj se. Poleg te simfonične pesnitve bomo slišeli še Smetanovo Vitavo, Polčev Preludij, Dvorakovo 4. simfonijo in Bellinijevo Uverturo k operi Norma. Koncert bo vodil dirigent Mirko Polič, vršil se bo v ponedeljek dne 25. t. m. točno ob pol 7. uri v veliki unijski dvorani. Vstopnice v Knjižarni Glasbene Matice.

— Ij Snaženje snega raz hodnikov. Sindikat hišnih posestnikov opozarja na dolžnost, ki jih nalaga glede snaženja hodnikov uredba o vzdrževanju javnih cest. Važnost je polagati predvsem na: 1. snaženje in odmetavanje snega pred 7. uro jutraj, če pada sneg ponoči; 2. večkratno snaženje hodnikov, če pada sneg vzdržema čez dan; 3. večkratno čiščenje hodnikov s čistim, presejanim materialom, n. pr. peskom, pepelom in žaganjem v vseh slučajih, ko nastopi polelica, oziroma, ko se hodniki spolzijo. Posipati je po potrebi večkrat na dan tako, da bo hodnik vedno hrapav in nikdar spolzek. Po nalogu Visokega Komisarjata se morajo določila navedene uredbe v vsi strogotosti izvajati ter bo prekrške Kr. Kvestura zasledovala in brez-pogojno kaznovala.

kakršne določajo predpisi. Ker se spet opaža, da hišni gospodarji to z mo ne izpolnjujejo svoje dolžnosti, ter ne spravljač snega s hodnikov vzdolž svojih hiš in posestev, zlasti pa ne posipajo ob poliedici in dn kov s pepelom, peskom ali žaganjem opzarija mestno poglavarstvo vse h šne posestnike, da bo Kr. Kvestura najstrožje potopala po zak. nskih določilih ter vse neredne posestnike kaznovala s primerni kaznimi.

— Ij Razdeljevanje krmil za prašiče. Pokrajinski Prehranjevalni zavod obvešča vse rejce prašičev na področju mestne občine Ljubljana, da bo v tekočem tednu delil močna krmila za prašiče. Rejci, ki želijo dobiti krmila, bodo prejeli nakaznice pri Prevodu, oddelek za krmila, Gosp. ska ulica 12 pritrilje levo, n. sicer: 21. t. m. rejci z začetno A do J. 22. t. m. rejci z začetno K do P in 23. t. m. rejci z začetno P do Z.

— Ij Krojni tečaj za krojače, krojačice in čevljarje v Ljubljani. Vseki komisarjat za Ljubljansko pokrajino namerava prirediti za krojače, krojačice in čevljarje v Ljubljani po en prikojevalni tečaj. Ti tečaji se bodo vršili v prostorih Tehniške srednje šole. Tečaj za krojačice in čevljarje se začne 1. februarja t. l. ob 6. polpodne. Interesanti pa se želijo osebn ali pa naj vložijo s 4 lirami kolikovane prošnje do 30. januarja t. l. pr. Visokem komisarjatu v Ljubljani, Erjavčeva 12, kjer dobe tudi vse podrobne informacije.

GLEDALIŠČE

DRAMA. Četrtek 21. januarja ob 17.30: Oče. Red Četrtek. Petek 22. januarja ob 15.: Gradbenik Solnes. Izven Cene od 12 lir navzdol. Sobota 23. januarja ob 17.30: Zaljubljena žena. Red Premierski. Nedelja 24. januarja ob 14.: Snežulčica. Mednarodna predstava. Zadnjikrat Cene od 10 lir navzdol. — Ob 17.30: Veliki mož. Izven Cene od 18 lir navzdol.

A. Strindberg: »Oče«. Založnja v treh dejanjih. Osebe: ritmožster - P. Kovič, Lavra, njegova žena - Gabrijelčičeva; Berta, njuna hči - Simčičeva; dr. Ostermark - Kosič, pastor - Gorinsk - dočelnik - Kraljeva, Nöjd - Potokar. Režiser: Jože Kovič.

Opozarjamo na nekovo predstavo Ibsonove igre »Gradbenik Solnes«, ki bo ob 15. po znanih cenah od 12 lir navzdol. Igrali bodo: Solnes - Levcar, Anina, njegova žena - Marija Vera; dr. Herjad - Raztresen, oba Brovka - J. Kovič in Verdonik; Kaja Fostljiva - Simčičeva; Hilda Wanglova - Ukmar-Boltarjeva. Režiser: Marija Vera.

Giovanni Cenato: »Zaljubljena žena«. To delo, ki je v lanskj sezoni pritegnilo zanimanje občinstva, bo tudi letos odigrano za vse abonmaje. Tokrat bo igrala naslovno vlogo Mira Danilova. Sodobno poljmovana igra kaže borbo zakonske žene in ljubice za ljubezen moža. Delo ni brez psiholoških miklavosti in resnic. Rež ser prof. O. Sest.

OPERA

Četrtek 21. januarja ob 17.: Thais. Izven Cene od 24 lir nazdol. Petek, 22. januarja: zaprto. Sobota 23. januarja ob 17.: Beg iz seraja. Izven Cene od 28 lir navzdol. Nedelja 24. januarja ob 16.: Traviata. Izven Cene od 24 lir navzdol.

MALI OGLASI

KUPIMO vseh vrst snažno pništvo, pisalne stroje in pogreznjive šivalne stroje, gjašperčke, štedilnike, troškoce, vortičke (globoke), gramofon - kovčke, dobro ohranjene plošče ter druge uporabne predmete. — Trgovina »Oglede« - Ljubljana, Mestni trg, šte. 3, vhod skozi vezo. INSEIRIRAJ v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 29.

Prvi ljubljanski tiskar in njegova tiskarna

Prva knjiga je bila tiskana v Ljubljani že l. 1575, in sicer slovenska — Naš prvi tiskar je bil verjetno Slovenec

Ljubljana, 21. januarja
Čez dve leti bo minilo že 370 let od začetkov naše umetnosti v Ljubljani; in odkar je bila tiskana prva slovenska knjiga v našem mestu. Toda ne glede na publike ne letnice je zgodovina našega tiskarstva tako pomembna, da smo dolžni opozoriti na časa do časa tudi na njo, saj je ena izmed neovrgljivih prič bogate kulturne tradicije našega drugega mesta.

Kdo je bil naš prvi tiskar

Ime našega prvega tiskarja je dobro zapisano v zgodovini našega tiskarstva; tiskar je zapustil za seboj glede na začetek in razvoj tiskarstva mnogo dela, ki mu je chrnilo ime Kljub temu so nekateri nejasnosti zaradi imena prvega ljubljanskega tiskarja. Kako se je v resnici pisal? Po nekaterih virih je njegovo pravo ime Janez Mandeljc. Zopet drugi zgodovinarji so pa pšali ime prvega ljubljanskega tiskarja Manlius ali Mannel, kako se je tiskar v resnici podpisoval. Vendar moramo vedeti, da so v tistih časih domači umetniki in obrtniki latinizirali ali pomenevali svoje imena, ki bi pač zvenela nenaravno v latinščini ali nemščini. Spoi o pravem imenu prvega ljubljanskega tiskarja ima večji pomen zaradi tega, ker ni povsem zanesljivo ugotovljeno, kje je bil »Manlius« doma. Domnevajo da je doma iz Istrije, bil verjetno se pa skoraj zdi, da je bil Kranjec, menda Gorenjec Rodbina Manliusu ba je izvir iz Istrije, kjer trdi Kukuljevič, češ da je zasledil ime Jernja Manliusa v Fumi. Zopet drugi so pa trdili, da je Mannel prišel z Wirtemberskega.

Prvi tiskar v Ljubljani že l. 1561.

Zelo se je, da bo prva tiskarna v Ljubljani ustanovljena že l. 1561, ko je prišel v naše mesto tiskar August Friess iz Strassburga. Baje je nameraval ustanoviti tiskarno predvsem za cirilski in glagoljski tisk in pričeval je podpore deželnih stanov. Morda bi do ustanovitve tiskarne prišlo že tedaj, ko bi se Friess ne spri s Trubarjem, ki je prišel v Ljubljano l. 1562. Nekateri so trdili, da je Janez Mandeljc prišel v Ljubljano s Trubarjem že l. 1561 ali 1562 ter da je do leta 1575 tiskal le protestantske lepčice in zabavljice, naperjene proti katoličanom kar se pa ne zdi verjetno. Dognano je, da l. 1562 ni prišel v Ljubljano s Trubarjem noben tiskar, temveč le knjigovez Leonhard Stegman. Tako se je izkazalo zanesljivo Valvasorjevo poročilo v »Slavi«, da je bila prva tiskarna v Ljubljani ustanovljena l. 1575. Valvasor je zapisal: »L. 1575 je bilo tiskano prvo delo v Ljubljani. Tiskar se je pisal Johann Malus; tiskal je predvsem govori J. Sallictija proti Turkom.«

Mandeljc in Kisel

Mandeljc je bil nedvomno zelo podjeten človek. Vemo, da je bil ljubljanski meščan, to se pravi, da je užival vse meščanske pravice; brez teh pravic bi v tistih časih ne mogel voditi podjetja. Iz tega bi sklepali, da si je moral najprej priditi meščanstvo preden je ustanovil tiskarno. Da ustanovitve tiskarne je pa prišlo po zaslugi Jurija Kisle, graščaka na Stuenecu. Kisel je podpiral vsa prizadevanja za napredek ter si je mnogo prizadeval da bi bila v Ljubljani ustanovljena tiskarna. Tudi Jurij Dalmatin je zelo želel, da bi delala v Ljubljani tiskarna. Ustanovitve takšnega podjetja pa v tistih časih ni bila tako preprosta zadeva. Ko se je Mandeljc prvič obrnil na deželne stanovce, da bi mu dovolili ustanovitve tiskarne, so njegovo prošnjo odbili. Pozneje je pa dobil dovoljenje najbrž po zaslugi vplivnih posredovalcev predvsem Kisle. Kisel je imel precej velk vpliv v Ljubljani že zaradi tega, ker je bil njegov oče mestni sodnik, nekaj časa tudi župan ljubljanski ter odbojnik in b'egačnik deželnih stanov. Jurij Kisel je ustanovil papirnico in tako nam postane še bolj zanimivo, zakaj se je vneto zavzemal za ustanovitve tiskarne v Ljubljani.

Prva knjiga slovenska

Ni zgolj naključje, da je bila prva v Ljubljani tiskana knjiga slovenska. Morda ne upoštevamo dovolj, ko govorimo o zgodovini našega tiskarstva, da je bila ustanovitve tiskarne v Ljubljani potrebna zlasti zaradi tega, da bi prišlo med Kranjce slovenske knjige. Slovensčina kot deželni jezik je imela tedaj neudomno velik pomen, morda prav zaradi tega, ker je bila pomenost še d'jubo razširjena. Mimo se, če mislimo, da je tedaj prevladovala povsod nemščina. Soditi smemo celo, da tudi v višjih stanovih niso povsod dobro obvladali književno odnosno izbrane, pisemne nemščine. Marsikje je bila domači jezik celo na gradovih slovensčina. Zato trdi pravilno A. Gaber v razpravi »Skizci stoletja

za našim novinarstvom« (»Razstava slovenskega novinarstva v Ljubljani l. 1937«, 179), da je bila latinščina jezik učenakov, nemščina pa občevalni jezik družbe, slovensčina pa domači jezik. Ta pusec celo domneva, da je Trubar posvečal svoje dvojezične katekizme p'lem štim otrokom zaradi učenja pravilne nemščine. Da tiskanje slovenske knjige v Mandeljcovi tiskarni leta 1575 re, n bilo naključje, sprevidimo tudi iz tiskarnarjevega posvetila v knjigi — »Jezusu Srahus. Kisel je naročil Dalmatinu že pred leti, ko še ni bila ustanovljena tiskarna v Ljubljani, naj bi prevedel to knjigo v slovensko. Dalmatin je delo opravil v zadoljevljivo Kisa. Mandeljc je posvetilo v svojem prvem delu naslovil na svoja dobrotnika Kisa in Dalmatina. Zapisal je tudi: »... res ni mala pomankljivost, da poučene in koristne knjige ni došle še nihče prevedel v slovensko kajti čeprav je v Milost kot krščan k gospodar dala že pred leti posloveniti za svojo slovensko družino, je vendar ostal ta prevod oslej samo v hiši V. Milosti; ker je pa prepovedano zamudno, je knjižica koristila prav malo drugim ljudem, tako da so jo uporabljali skoraj sami domačini V. Milosti... Škoda bi bila res, da bi takšen zaklad ostal nenatisnjen in da bi ga še nadalje pograščali drugi kristjan, ki so zmožni tega jezika in k' ne razumejo nobenega drugega.« — Po vetilo nam torej pove, da je Kisel dal prevesti knjigo za svojo družino. To pa pomeni, da je bila njegova družina v resnici slovenska, saj bi sicer prevod ne bil potreben. Če je pa bila slovenska knjiga potrebna Kislovi družini, so jo pač sprejeli še marsikje z veseljem, ko je bila natisnjena v slovensčini.

Številni znameniti Mandeljcovi tisk

Mandeljc se ni dolgo udeleževal v Ljubljani, vendar je zapustil številne znamenite tiske, ki so danes dragoceni. Kolikor jih je še pač ohranjenih iz Mandeljcove tiskarne je izšel tudi prv časnik, odnosno predhodnik pravega časnika. Kot časnik iz Mandeljcove tiskarne umetnostni zgodovinarji označujejo druzo Mandeljcove delo, ki je izšlo tudi l. 1575 in sicer »pogrebni govori, neke vrste nekrolog, posvečen kranjskemu deželnemu stavarju Herbartu Turjaškemu (Herbart VIII. Auersperg), ki je padel 22. septembra l. 1575 v boju s Turki. Posmrtno se govori Krist f Spindler, predikat v tedanji protestantski cerkvi sv. Elizabete) v mestnem zavetšču,

»špitalu«. Spindler je del svoj govori natisnil pri Mandeljcu in izšel je v obliki tedanjih časnikov z naslovom »Ain Christliche Leichpredig. Bey der Begrebnus... Hörwarden Freyherrn zu Auersperg... Gedrügt zu Laybach Durch Hannsz Mannel Anno D.M.LXXV.« Od tega dela se je ohranilo primerek v ljubljanskem muzeju. Nekrolog je pa napisal Turjaškemu ter ga dal tiskati pri Mandeljcu Jurij Kisel v latinščini. To delo je izšlo tudi l. 1575, naslednje leto je pa izšlo v nemškem prevodu. Prvo leto je Mandeljc izdal tudi J. Sallictija govori proti Turkom. L. 1576 je izdal Mandeljc koledar, ki ga je po tedanjih običajih posvetil deželnim stanovom, dalje »General pro Maalzeit und Weinschencken«, prvo delo, ki so mu ga dali deželni stanovci, za kar je prejel 5 gl. 45 kr. Istega leta je izšel tudi Dalmatinov Pasijon v slovensčini. Najpodnebje je bilo leto 1578, ko so tudi izšli »časniki« z opisi turških bojev, n. pr.: »Newan Zeitung, wie der Türk ist den 28. tag Marci für di Stadt Medlinge gezogen und eingekomen hat«. Izšla je tudi Ant. Vrameca Cronika v slovensčini, celo v dveh izdajah in morda tudi Bohoričev dobo: »Elementare Labacense cum nomenclaturis trium linguarum«. Naslednje leto je izšel med drugim »Ta cel' Catechismus«, l. 1580, je Mandeljc tiskal zadnje svoje delo na Kranjskem »S'pomovne pr'puvesti... skus: Juria Dalmatina«. — Mandeljcovi tiskarni so bili prav za prav že precej časa šteti dnevi, ker je bila kmeten s'rtike napretna kom prote-tantizma zaradi tiskanja protestantskih tiskov in zlasti prvega dela Dalmatinovega. Sv. pisma. Nadvodovoda vlada je samo čakala ugodne prilike, da bi zatrla tiskarno. Mandeljc bi ne smel tiskati nobene stvari, ne da bi prej oblasti dovolje. Mandeljc je predložil poskusni tisk Sv. pisma deželnim stanovom. Tudi Kajerskim in koroškim deželnim stanovom je bil predložen poskusni tisk. Zradit tiskarna Svetega pisma je ljubljanski škof poročil nadvodovodi ter naglašal, kako s'ino bi to delo škodovalo katoliški veri. Zato je nadvodovoda poslal vicedomu ukaz, naj prepove tiskanje Sv. pisma na Kranjskem ter izžene Mandeljca iz nadvodovodnih dežel. Ker je bil v'eed mu popustil iv proti Mandeljcu, je prejel od nadvodovode hud ukor. — Mandeljc je zapustil l. 1575 l. 1582, torej pred 360 leti. Presešli se je na Ogrsko. Poslej je deloval na Ogrskem in Hrvat. kem. Kot tiskar se je udeleževal skupno 23 let. Umri je menda l. 1605, vendar krvi in čas njegove smrti nista točno ugotovljena.

Križanka št. 23

1	2	3	4	5	6	7	8
9		10					
11	12		13				
14		15		16			
17			18		19		
20				21		22	
23		24					
25	26					27	
28	29		30				31
32		33		34			
35		36		37			
38			39		40		
41				42		43	
44					45		
46						47	
48	49		50				
51				52			

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. čiščenje, glavljeni, 9. oblika pomožnega glogola, 10. možko ime, 11. pritok Ebra, 13. del telesa, 14. možko ime, 16. opis v pesniški obliki, 17. zemljepisno po. em (dvoj.), 19. okraščano žensko ime, 20. ruševine pri Mosulu, nekdanj glavno mesto Asirije, 22. h. k (lat.), 23. dve nikalnici, 26. opravljati važno kmečko delo, 23. igralna karta, 30. temni, prebiti noč, 32.

krajevni pršlov, 34. padanje, zalet, 35. zaključek molitve, 37. nemško meso, pri katerem je Napoleon l. 1806 praznil Pruse, 38. vrag, hudci, 40. italijanski predig s spoinikom, 41. pilham v tobrento, 43. začetek zime, 44. koren, v bivš Jugoslaviji pripadnik arbske politične stranke, 45. starogrška pokrajina v srednji Grčiji, 48. kralica za evrop ko valutno enoto, 50. uga'ljena vedenja, 51. oče, 52. mitloški letalec, Dedolov sin (množ.).
Navpično: 1. kralj palčk v v Shakespearovi igri »Sen kresne noči«, ime Wielandovega opra; Webrova opera, 2. gora v Julijskih Alpah na bivši italijansko-jugoslavanski mej, 3. začetek žganecv, 4. merska enota za delo mehanične sile, 5. ovanelo, 6. večerje prvih kristjanov, 7. loposlovno delo, 8. reka v Zapedni Indiji, 12. lep tae grške mitologije, 15. okrašen, 18. letalo, 21. del enačbe, 24. brezbarvni svetilni plin, 25. nagla, nepr'akovana nesreča, 27. reka na meji med Bolivijo in Brazilijo, 29. rusko mesto ob Volgi, 31. pripadnik evropskega naroda, 33. načini, postopki, 35. pripravljeno za strel, pretepeno, 39. niklar, 42. paganski b. g. 45. p. krajina na Hrvat-skem, 47. spomladanski, mlad, 49. zemljepisni pojem.

RESITEV KRIŽANKE ŠT. 22.

Vodoravno: 1. Krakovo, 8. S'lam'na, 16. novinarke, 18. elementi, 20. Eden, 21. metne, 22. del. 23. Ga, 24. osiguran, 28. in, 29. iti, 30. ing, 32. rtič, 33. ahat, 35. ip, 36. otava, 39. sijra, 41. rovi, 43. Jarenina, 45. con, 46. Sedan, 47. aneroid, 48. b. no. v. n. a.

Navpično: 1. kneginja, 2. R. dan, 3. ave, 4. k. no, 5. on, 6. vasi, 7. Or, 8. se, 9. Leon, 10. oit, 11. menija, 12. imena, 13. ne, 14. Andi, 15. Filipini, 17. krut, 19. tet va, 21. mačca, 25. slano, 26. grand, 27. vis, 31. gore, 33. Arno, 34. tren, 37. ter, 38. VII, 40. don, 42. oda, 44. AN, 46. si.

— V s'liki križanke št. 22 se je vrnila nepska, ki so jo izvežbeni reševalci gotovo že sami popravili. V drugi vodoravni vrsti

Na Korziki: francoske obalne baterije zastražene po italijanskih mornarjih

manjka eno črno polje in sicer tam, kjer je polje označeno s št. 18. To je razvidno že iz tega, da v polju nad njim ni številke in da je v besedilu naveden pomen besede, ki se začne v polju s št. 21, navp čno. Štv. 18 mora biti pomaknjeno za eno mesto proti desni.

O. TI ČASTI!
— Štiri leta sem vzdrževal sina na univerzi in ko se je vrnil, kaj misliš da mi je najprej rekel?
— Da nič ne zna?
— Ne, pač mi je šlo za rekel, da nosim povsem nemoderne hlače.

Drevesa namesto krav

V tropičnih krajih Amerike raste drevje, ki izloča iz debla mleku zelo podoben sok

Eno najkoristnejših dreves je kravje odnosno mlečno drevo, rastoče v tropični Ameriki. To drevo spada v vrsto murv. Že pred desetletji so se po teh krajih potajili raziskovalci čudili, k. so videli, da imajo domačini vedno na razpolago dovolj mleka, čeprav krav, skoraj sploh niso redili. Kmalu so pa spoznali, da ne gre za pravo kravje mleko, temveč so drevesni sok zelo podoben mleku. Mlečno ali kravje drevo, nazvano znanstveno bromisium galeodendrum, izloča iz svojega debla mleku podoben sok, ki je zelo okusen in ki ga domačini radi pije, saj jim nadomestuje kravje mleko. Zato molznih krav sploh ne poznajo. V kolikor jih že reče, jih uporabljajo za vprego ali pa za meso. Pač pa smolezaj tako zvana kravja ali mlečna drevesa, za molžo v pravem pomenu ne gre, ker se drevo samo molze.
Iz kravjega drevesa pridobljeno mleko ima to veliko prednost, da se sploh ne oksidira, kar igra prav v tropičnih krajih zelo

važno vlogo. Drevesni sok ostane dva meseca povsem svež. Pozneje se polagoma zgosti. S kostmi se lahko pospeši zgotovitev. To delajo prav tam, kjer hočejo zgotoviti mleko. Zgotovljeni sok namreč nalomestuje večjoma v sek. in iz njega izdelujejo sveče. Pravi o mu galaktin ali vosek kravjega drevesa. Iz njega izdelane sveče se bele in služijo domačinom za razsvetljavo. Nekaj sveč domačini tudi izvažajo.
Krajve ali mlečno drevo je kot rečeno eno najkoristnejših na svetu. Ljudem ne daje samo mleka in voska, temveč tudi zelo okusne sadeže, spominjajoče po vonju nekoli na jagode. Tako imajo domačini od tega drevesa dvojno korist. Poleg kravjega in mlečnega je zelo koristno tudi tako zvano krušno drevo, ki spada tudi v vrsto murv. Seme tega drevesa diši po orehih in se uporablja za peko kruha.

Uspehi bolgarskega združništva

Zveza bolgarskih kmetijskih združenj je imela lani eno milijardo levov denarnega prometa. Zato ni čuda, da igra med bolgarskimi gospodarskimi organizacijami vodilno vlogo. Zveza obsega 40 krajevnih zvez in s'ndkatov, v katerih je vključenih okrog 1700 kmetijskih združenj, ki štejejo 250.000 članov. Poslovna glavnica, obstoječa iz la tnih sredstev in kredit v kmetijski in Zdravstvene banke, znaša nad 500 milijonov levov.
Poslovno področje Zveze obsega izvoz in uvoz. Zveza se peča tud z nakupom in prodajo kmetijskih strojev, poljedeljskega or'ja in drugih kmetijskih potrebščin, v prvi vrsti modre galice in umetnih gnojil. Njeno poslanstvo sega tudi v nozemstvo. Lani je izvozila za 79 milijonov levov sočiva, sedja in sadne meze, in za 160 milijonov levov jate. Uvažala je pa kol nialno blago, petroleje, kmetijske stroje, predie in druge potrebšchine. Zveza izdaja svoja glasila. Poleg tega pa dva mladinska lista s skupno naklado nad 40.000 izvodov.

Ugotavljanje čtetovstva

O vprašanju kako najlaže dožeremo očetovstvo, je predaval v Hannoveru docent dr. Bauermeister z Inštituta za dedno biologijo na univerzi v Kölnu. V zadnjih treh letih so v kölnskem inštitutu preskali okrog 3000 oseb glede njihovega porekla. Način, kako se dožene očetovstvo pri otroku, je kompleksen. Najbolj zanesljiva pot je podobnost med otroci in starši. Ir do štiri sto dednih znamenj primerjati s fotografirajo, da izrpaajo vse, kar more nuditi podobnost. Čim manjša je otrokova podobnost z materjo, tem zanesljiveje lahko

doženemo, kdo je otrokov oče. Če nam ostane 50 znamenj kot oblika, ki ustreza izkani mož, tedaj je odvisna zanesljivost ugotovitve od tega kako se v poštev priha,ajoš moški med seboj razlikujejo.
V Kölnu, kjer je šlo za približno 1200 primerov ugotovitve očetovstva, je bilo samo 4% primerov, ko se znanost ni mogla odločiti. Število absolutno zanesljivih primerov je znašalo 5%, število verjetnih 15, zelo verjetnih 55, skoraj zanesljivih pa 21%.

Diplomatska akademija v Madridu

V prostorih pravne akademije v Madridu je otvoril te dni španski zunanji minister Jordana diplomatsko šolo, ustanovljeno s posebnim Caudillovim odlokom. Zunanji minister Jordana je poudaril namen šole ter prikazal v glavnih oblikih zgodovino španske diplomacije, ki predstavlja skupno s špansko vojsko veličino sodobne Španije.

Turška vlada sega po strogih ukrepih

Turški listi poročajo, da bo finančno ministristvo po poteku roka za enkratno odločilo premeženja v 8 dneh predložilo notranjemu ministristvu seznam tistih davkoplačevalcev, ki svoje dolžnosti niso storili. Vsi ti bodo poslani na prisilno delo. Grdili bodo novo državno cesto med Hasanakale, Erzurumom in Askale ter cesto Terdzan—Erzan—Kemali—Ehahih. Prehrano in zdravniško službo prevzame vlada. Delovno in tehnično osebje je že določeno. Ženske ne bodo poslani v vzhodno Anadolijo, temveč jih bo zaposlila mestna uprava. Glede davkoplačevalcev izpol 18 in nad 55 let, bo ministrski svet sklepal pozneje.

Abrahamova polja

Bežen odsev čudne mehko-be iz nekaj naročajev listja, ki ga je bil Jeems nabral. Je tonsijeta počivala, dokler niso Indijanci pripravili vsega, češar je bilo potreba za nenavadno večerjo. Nato si je razpustila lase, jih razčesala s prsti, kakor je vedela in znala, ter jih zvonala s pletla v kite; in dasi jo je bolelo vse telo, se je zdaj prvič po žaloigri, ki je bila napravila v njenem življenju tolikšen prevrat, začutila mirno. Spanja ni potrebovala, hotelo se ji je zgolj negilnosti.

Med tem je opazovala vojsčake. Nekaj je bilo v njih, kar je dopolnjevalo njeno notranjo večnost. Zdelo so se ji kakor ženske, zaposlene z domačimi opravki. Nekateri so znašali suha drva in kurili majhne ognje; drugi so bili narezali šib in so iz njih pripravljali pol metra dolge, na koncec prišibljene palice, očitno z namenom, da bi jim služile za raznje, ko bodo pekli golobe; spet drugi so nabirali in trebili divje artičoke in rumene korencine ter se prižajeno smejali in pogovarjali med seboj. Ob tej mirni sliki je deklica malone pozabila, da so bile roke teh ljudi še rdeče od prelite krvi; in v takšni sproščenosti duha in telesa se je, sama ne ve več kdaj, pozorenjala v krepilno spanje.

Ob solnčnem zahodu so jeli v jatah doletavati golobi. Ko so lezle po jasi prve večerne sence, je kakih deset Indijancev začelo lov in se čez nekaj časa vrnilo z obilnim plenom, ki so ga odlagali pri pomoznih ognjih.
Kolo, ki se je bil po njunem zajetju menda še bolj oklenil Toniijete kakor Jeems, je bil legei poleg speče deklice, kakor bi čutil, da potrebuje varstva in obrambe, ter je z neutrudljivo žučnostjo spremljal vsak gib Indijancev. Čeprav še dolgo ni bil jedel, se vendar ni ganil, ko mu je udaril v nosnice duh po pečenem mesu. Nato je prišel Jeems in prinesel enega izmed lesenih raznjev s tucatom nabodenih golbov; tedaj je pešjelel od Toniijete pa se ni oddaljil niti zdi. Jeems ni maral buditi Toniijete; ko pa si je utlačil lakoto, je šel in del na ogenj nov razen, na-

katerega je bil nabodel tudi nekaj artičok in korenin, da bi jih imela Toniijeta za večerjo.
Čez dve uri je bila gostija končana; vojsčaki so spravili ostale golobe za jutrišnji dan, se zavili v svoje odeje in legli k počitku. Jeems je opazil, da se je bil Tajaoga komaj dotaknil jedi.
Prišla je noč; mladenič je ostal pri Toniijeti, ki se v svoji izmučenosti ni prebudila, ampak je spala trdno spanje. Ves ta pokoj je prevzel tudi Jeems, vendar ne mirnega duha in potolažil njegovo skelečo bol; nazadnje je zaspal ob Toniijetini strani, potem ko ji je bil poljubil roko, ki jo je še v spanju držal med svojima dvema. Kolo je ostal zraven njuju in ju je stražil.

Zarja; nov dan, in za dnevom spet noč. Dnevi so minevali drug za drugim, Tajaogovo kredo pa je napredovalo proti Skritemu mestu. Ko se je Toniijeta ob zori prvič prebudila v seneskem taborišču, je opazila, nedaleč od sebe visoko postavo, ki je bilo videti, da jo opazuje. Bil je Tajaoga. Poglevala ga je s svojimi zvezdnimi očmi, on pa je nekaj zamrmral in odšel. Od tega trenutka je bila skrb, s katero je glavar pazil nanjo, pošobna čuječnosti skobca, ki varuje svoje mladice; vendar je ni ogo-varjal in le kratki ukazi, ki jih je s tihim glasom dajal Sindasu, so kdaj pa kdaj izražali njegovo voljo zastran nje. V teh okoliščinah potovanja ni delalo Toniijeti prehodnih težav. Kadar je bilo videti, da ji zmanjkuje moči, se je krdelo ustavilo in utaborilo ter nadaljevalo pot šele, kadar se je bila do dobrega naspala. Tajaoga jo je imenoval Sojan Mekuveno, in tudi njegovi vojsčaki so jo zdaj pri-

jazno gledali. Bolj ko so napredovali, bolj so spoznavali njen pogum; in pogosto so se ozirali nanjo z malone ljubečim občudovanjem, kakršnega ni bilo na Tajaogovim strašnem obrazu nikoli opaziti.

Ti dnevi so bili tudi Jeemu in Toniijeti postopen prehod iz bridke preteklosti, ki se je bila končala z žaloigro, v prihodnost, ki je bila vsa njuna, kolikor je bilo na nijuju dveh. Zdiat ju je spajala vez, ki je ni moglo nič pretrgati; docela sta pripadala drug drugemu. Smrt ju je mogla samo še ločiti, ne pa pretrgati to nerazdružljivo vez.

Stirinjasti dan je Tajaoga poslal sla naprej. Tisti večer je prisedel k Toniijeti in govoril z njo. Jeems pa je moral tolačiti. Drugi dan je v pretrganih stavkih, pomešanih z dolgimi puhi dima, ki ga je vlekel iz pipe, povedal mladima človekoma, da se bližajo Skritemu mestu, kjer jih bo pričakovalo njegovo ljudstvo. Tu bodo velika slavlja, kajti njeovi vojsčaki se vračajo z mnogimi skelji, ne da bi manikal kdo izmed njih. Ljudstvo bo srečelo Toniijeto in Jeems s častjo, kakor kri svoje krvi. Toniijeta bo kakor njegova ročna hči, in srce Srebrne nete bo v nji znova zaživelo. Za zmerom bo ostala hči seneškega rodu. Takšen je glas, ki ga je poslal v Čenufajso; Tajaoga se vrača s hčerjo.

Nato je veličastno odkorakal v noč. Jeems in Toniijeta sta nekaj časa molčala, kakor da se bojita pokazati drug drugemu misel, ki je metala žalostno senco preko njunih src. Ta misel bi se bila dala najbolje izraziti s svetonisemskimi besedami: »VI, vaši otroci in otroci vaših otrok...«